

Het begrip artistieke activiteit

A. Beoordelingscriteria voor het vaststellen van de artistieke aard van een werk

Vanaf de negentiende eeuw is er nooit geziene versnelling in de kunst : de kunststromingen volgen elkaar op en bieden voortdurend nieuwe expressiemiddelen in tot dan toe ongekennde terreinen.

Dit wordt enerzijds verklaard door de aard van de huidige artistieke praktijken die meer en meer de weerspiegeling zijn van de technologische sprong die nieuwe denkbeeldige of virtuele werelden openen voor de kunstenaars.

Kunst gebaseerd op technologie integreert *nieuwe* intermediaire *instrumenten* in het proces dat tot de creatie van een werk leidt. Deze nieuwe media (fotografie, film, video, informatica, ...) participeren in het werk en bevinden zich op het einde van de keten en maken het bijgevolg ook mogelijk om inzicht te verwerven in het resultaat.

Anderzijds wordt de behoefte om te experimenteren met nieuwe artistieke expressiemiddelen ook gevoed door de komst van nieuwe, soms verrassende materialen : biotechnologische materialen, kunststoffen, Ytong-blokken, piepschuim, diverse gerecupereerde voorwerpen, menselijke huid tot zelfs het menselijk lichaam in al zijn facetten ... Een brede waaier aan middelen staat ter beschikking van de kunstenaar om zijn emoties in relatie tot een gekozen onderwerp te vertalen.

Die constante evolutie spoort ons aan om kunst op een andere manier te benaderen, ze brengt ons in verwarring en daagt uit ons uit door voortdurend de grenzen van de artistieke mogelijkheden te verleggen.

Zo wordt de Commissie "Kunstenaars" regelmatig verzocht om zich uit te spreken over de (al dan niet) artistieke aard van de prestaties en andere werken die haar beschreven worden in het kader van de aanvragen tot zelfstandigheidsverklaring.

Vertrekkend van het dubbel gegeven dat er geen universeel aanvaard idee van kunst bestaat en dat de Commissie de van kracht zijnde wetgeving moet toepassen, heeft de Commissie de keuze gemaakt om haar onderzoek betreffende de artistieke aard te beperken *tot het verifiëren of de prestatie (en/of oeuvre) tot de audiovisuele en de beeldende kunsten, de muziek, de literatuur, het spektakel en de choreografie (artikel 1bis van de wet van 27 juni 1969) behoort en of er een originele en creatieve stap aanwezig is die immers, bovenop de technieken en de materialen die de kunstenaar gebruikt, tot het wezen van elke artistieke productie behoort.*

Op basis daarvan worden de beslissingen en de adviezen van de Commissie genomen.

B. Rechtspraak van de Commissie

De Commissie "Kunstenaars" spreekt zich niet algemeen uit over de al dan niet artistieke aard van een beroep. Pas na onderzoek van elke individuele situatie die haar voorgelegd wordt, spreekt de Commissie zich uit over *de al dan niet artistieke aard van de door de persoon uitgeoefende activiteit*.

De wet ¹ definieert op strikte wijze 'het leveren van artistieke prestaties' en/of 'het produceren van artistieke werken' als "*de creatie en/of uitvoering of interpretatie van artistieke oeuvres in de audiovisuele en de beeldende kunsten, in de muziek, de literatuur, het spektakel, het theater en de choreografie*".

Niet de persoon maar de *activiteit* bepaalt of iemand als kunstenaar beschouwd kan worden, m.a.w. of de prestaties als artistiek gekwalificeerd kunnen worden.

Bijv. een beeldhouwer, die naast het maken van beelden, ook als verkoper voor rekening van een derde optreedt in een galerij, zal voor zijn prestaties als verkoper niet onder artikel 1bis van de wet van 27 juni 1969 vallen.

Enkel een *zuiver artistieke bezigheid* leidt tot het sociaal statuut van kunstenaar. Prestaties die in een artistiek milieu worden uitgevoerd, maken van de uitvoerder nog geen kunstenaar. Zo is de Commissie van mening dat functies van technische of organisatorische aard in principe niet onder de definitie van artistieke prestatie vallen. Dergelijke activiteiten kunnen slechts als artistieke activiteiten worden beschouwd indien elementen van creativiteit of originaliteit de overhand hebben.

Bijv. technische functies zoals filmen, verlichting, geluid, regie, ..., beantwoorden in principe niet aan de definitie van artistieke prestaties.

De Commissie onderzoekt of het artistieke, technische en/of organisatorische aspect het overwicht haalt tijdens de uitoefening van de activiteiten. Slechts door middel van en na een beoordeling van de feitelijke gegevens in voornoemde zin kan men vaststellen of het gaat om een zuiver artistieke activiteit.

Bijv. bij een dansleraar ligt de nadruk op het educatieve en niet op het artistieke, waardoor hij buiten de toepassing van de wet valt

Bijv. de taak van een journalist ligt eerder op het informatieve of opinievormende waardoor dit moeilijk als een artistieke bezigheid beschouwd kan worden.

Hoewel de Commissie niet het monopolie heeft over de informatie ter zake, moet ze zich toch regelmatig uitspreken over principevragen die aan de grondslag zouden kunnen liggen van een administratieve jurisprudentie. De adviezen binden de sociale instellingen echter niet.

De Commissie heeft zich al meermaals kunnen uitspreken en heeft een administratieve rechtspraak opgebouwd waarvan de krijtlijnen als volgt uitgetekend kunnen worden. In de vier onderstaande tabellen wordt beknopt een samenvatting weergegeven van jurisprudentiële richtsnoeren die door de Commissie gevolgd worden.

¹ Artikel 1bis, § 2, van de wet van 27 juni 1969 tot herziening van de besluitwet van 28 december 1944 betreffende de maatschappelijke zekerheid der arbeiders.

Tabel 1 geeft een overzicht van de scheppende artistieke activiteiten. Tabel 2 bevat een reeks activiteiten m.b.t. vertolking of materiële uitvoering. Tabel 3 bevat de technische functies en tabel 4 de ondersteunende functies. De lijst van de opgesomde activiteiten kan echter geval per geval worden uitgebreid en verfijnd volgens de informatie die aan de Commissie wordt meegedeeld in verband met de artistieke inhoud van de activiteit.

Tabel 1 - Scheppende artistieke activiteiten

Scheppend kunstenaar	Artiste créateur	Prestation artistique ? / Artistieke prestatie ?	
Beeldend kunstenaar (affiche/decor) : tekenaar/schilder	Artiste plasticien (créateur affiche/décor) : dessinateur/Artiste peintre	Ja - oui	
Beeldhouwer	Sculpteur	Ja - oui	
Decorontwerper	Décorateur de théâtre (créateur)	Ja - oui	
Illustrator	Illustrateur	Ja - oui	
Grafisch vormgever	Graphiste		Neen - non
Kunstfotograaf	Photographe d'art	Ja - oui	
Schilder/ muurschilder (levering)	Peintre/ peintre en bâtiments		Neen - non
Schilder/restaurateur	Peintre/restaurateur d'œuvres d'art		Neen - non
Restaurateur (technische uitvoering)	Restaurateur d'œuvres d'art (exécution matérielle)		Neen - non
Kunstambacht	Artisan d'art		Neen - non
Auteur	Auteur	Ja - oui	
Journalist	Journaliste		Neen - non
Redacteur (van krant of tijdschrift)	Rédacteur (d'un journal ou d'une revue)		Neen - non
Schrijver	Ecrivain	Ja - oui	
Scenarist	Scénariste	Ja - oui	
Litterair vertaler	Traducteur littéraire	Bewerking =>ja - oui	Letterlijk =>neen - non
(Niet litterair) vertaler	Traducteur (non littéraire)		Neen - non
Dichter	Poète/Poétesse	Ja - oui	
Verteller	Conteur	Ja - oui	
Componist	Compositeur	Ja - oui	
Orkestrator	Arrangeur	Wat is dit?	
Dirigent/Orkestleider	Dirigeant (chef) d'orchestre	Ja - oui	
Realisator	Réalisateur	Ja - oui	
Regisseur-producer	Metteur en scène-producteur	Ja - oui	
Choreograaf	Chorégraphe	Ja - oui	

Voor de Commissie is het duidelijk dat hier het origineel en uniek karakter wordt benadrukt.

Tabel 2 - Artistieke activiteiten m.b.t. vertolking of uitvoering

Uitvoerend of vertolkend kunstenaar	Artiste interprète ou exécutant	Prestation artistique ? / Artistieke prestatie ?	
Muzikant	Musicien	Ja - oui	
Zanger	Chanteur	Ja - oui	
DJ	Disc-jockey		Techniek =>neen - non
Cabaret-/Circus- /Variétéartiest	Artiste de cabaret/cirque/ variétés	Ja - oui	
Conferencier/cabaretier/cha nsonnier	Humoriste/artiste de cabaret (music-hall)/chansonnier	Ja - oui	
Acteur	Comédien	Ja - oui	
Inspreken documentaires & animatie films	Doubler les documentaires & films d'animation	Animatie films =>ja - oui	Documentai re =>neen - non
Inspreken films in een andere taal	Doubler les films dans une autre langue	Ja - oui	
Acteur voor trainingen	Comédien - répétitions		Coaching =>neen - non
Orkestrator (Materiele uitvoering)	Arrangeur (exécution matérielle)	Onvoldoende info over inhoud	
Dirigent/Orkestleider (Materiële uitvoering)	Dirigeant (chef) d'orchestre (exécution matérielle)	Ja - oui	
Regisseur (Materiële uitvoering)	Metteur en scène (exécution matérielle)	Ja - oui	
Radio of TV- speaker/animateur	Présentateur/animateur radio - TV		Neen - non
Danser	Danseur	Ja - oui	
Stripper/stripteaseuse	Strip-teaseur (-euse)		Neen - non
Mannequin (modedefilé & foto's)	Mannequin/modèle (défilés de mode / photo)		Neen - non
Figurant	Figurant		Neen - non

Tabel 3 – Technische functies

Techniek	Fonction technique	Prestation artistique ? / Artistieke prestatie ?
Klanktechniker	Technicien du son	Neen - non
Lichttechniker	Technicien éclairagiste	Neen - non
Theatertechniker	Technicien de théâtre	Neen - non
Monteur	Monteur	Neen - non
Cameraman	Caméraman (cadreur)	Neen - non
Podiumbouwer	Assembleur de scène	Neen - non

Tabel 4 – Ondersteunende functies

Ondersteunend	Fonction de support	Prestation artistique ? / Artistieke prestatie ?
Productieleider	Dirigeant (chef) de production	Neen - non
Opnameleider	Dirigeant (chef) ? tournage/plan/ photographie/enregistrement	Neen - non
Verantwoordelijke casting of script	Responsable du casting ou du script	
Regieassistent	Assistant de mise en scène/scripte	Neen - non
Script-girl	Scripte	Neen - non
Impresario	Imprésario	Neen - non
Souffleur	Souffleur	Neen - non
Kleder	Habilleur	Neen - non
Kostuumontwerper	Couturier	Neen - non
Kapper (in theater/kunst/film)	Coiffeur (théâtre/arts/film)	Neen - non
Pruikenmaker	Perruquier	Neen - non
Grimeur (in theater/kunst/film)	Maquilleur (théâtre/arts/film)	Neen - non
Rekwisiteur	Accessoiriste	Neen - non
Decorateur (in theater/kunst/film) / Decorbouwer	Décorateur (théâtre/arts/film)	Neen - non

Volgens de Commissie komen de technische of ondersteunende functies (technische of administratieve functies of *management*functies) in het algemeen *a priori* niet in aanmerking om als artistiek gekwalificeerd te worden in de zin van artikel 1bis, § 2, van de wet van 27 juni 1969. Dergelijke activiteiten zouden slechts als artistiek beschouwd kunnen worden indien de aspecten van creativiteit of van originaliteit de overhand halen.

C. Reikwijdte en grenzen van het artistieke aspect van een prestatie.

De ambachtslieden

Een restaurateur wordt niet beschouwd als een uitvoerder van artistieke prestaties. Zijn technisch kunnen en zijn gespecialiseerde kennis zijn bepalend. Hij creëert niet. Het creatieve is hier immers ondergeschikt aan het functionele.

Een juweelontwerper/goudsmid zou als artiest beschouwd kunnen worden wanneer de creatie van een origineel stuk vooropstaat (op bestelling). Wanneer het echter de reproductie van bestaande of voordien gecreëerde voorwerpen betreft, beschouwt de Commissie dat het niet meer gaat om artistieke prestaties maar eerder om ambacht.

Een vioolbouwer kan niet als artiest beschouwd worden. Dit is ambacht. Het functioneel criterium komt immers op de eerste plaats.

De domeinen waar het pedagogische aspect overwegend is

Het geven van cursussen, lessen, *masterclasses* of nog, het aanbieden van vervolmingscursussen of *workshops*, in gelijk welk domein (muziek, dans, schilderen), wordt op zich niet beschouwd als een artistieke activiteit. De Commissie beschouwt hier dat het pedagogische aspect overweegt.

Als het werk van een dirigent binnen het kader van een pedagogische opleiding blijft, zoals in een project gericht op de muziekopvoeding van de jeugd, primeert volgens de Commissie het pedagogische op het artistieke en levert de dirigent dus geen artistieke prestaties.

"*Vocal coaching*" valt eveneens niet onder de definitie van artistieke prestatie. Deze activiteit heeft immers als doel de artistieke prestaties van een derde te verbeteren.

De animatoren, presentatoren, journalisten en critici

De Commissie meent dat de functies van animator en presentator algemeen genomen niet als artistiek kunnen worden beschouwd. Wanneer het echter duidelijk is dat de betrokkene echt een show brengt (grappen, grollen, liedjes, ...) en dus meer doet dan de onderdelen van een voorstelling aan elkaar praten, kan dit uitzonderlijk wel als artistiek beschouwd worden.

Een journalist wordt gedefinieerd als een persoon die met een zekere regelmaat nieuws aanreikt met het oog op de verspreiding ervan in de media. De normale taak van een journalist is informatie overbrengen; het artistieke is daarbij afwezig of ondergeschikt. Een journalist is dus zeker geen artiest. Het schrijven van een boek daarentegen kan mogelijk als een artistieke prestatie beschouwd worden. Indien een journalist dus een boek

schrijft, is het mogelijk dat het creatieve de bovenhand heeft en dat deze prestatie als artistiek beschouwd wordt.

Iemand die artikelen schrijft over kunstzinnige onderwerpen (bijvoorbeeld literaire kritiek of muziekkritiek) in een tijdschrift, is geen artiest in de zin van de wet omdat de klemtoon hier ligt op informatievervalschafting en niet op een persoonlijke artistieke creatie.

De mannequins, modellen of figuranten

De mannequin, het model of de figurant wordt niet beschouwd als een persoonlijke uitvoerder van artistieke prestaties.

Varia

Spiritisme wordt niet beschouwd als een artistieke activiteit.

De activiteit van architect valt niet onder de wettelijke definitie van artistieke prestaties.

De ondersteunende functies op artistiek gebied

De vraag is ook gerezen of personen die diverse beroepen uitoefenen, zoals decorateur, schilder, mode-ontwerper, haarstylist, maquilleur, costumier en kleder, deelnemen aan de creatie, de uitvoering of de interpretatie van de artistieke werken en of zij artistieke werken creëren, uitvoeren of vertolken.

Het louter feit om aan de creatie van een artistiek werk deel te nemen is op zich niet voldoende noch doorslaggevend. De Commissie heeft zich reeds uitgesproken in die zin *dat creativiteit, originaliteit en uniciteit de essentiële criteria zijn voor het identificeren en authenticeren van de artistieke aard van een prestatie.*

Ten slotte kunnen sommige beroepen op bepaalde ogenblikken een beroep doen op die creativiteit, die originaliteit en die uniciteit en op andere ogenblikken de aanwezigheid van deze criteria niet vereisen. De persoon die zijn verzoek om advies indient, moet bijgevolg ter ondersteuning van zijn aanvraag de nodige beoordelingselementen geven voor het vaststellen van die creatieve, originele en unieke aard. Indien hij dit niet doet, kan de Commissie onmogelijk de artistieke aard van de prestatie ter zake bevestigen.